

Propozycje zmian w systemie finansowania jednostek samorządu terytorialnego

Warszawa, dnia 19 lutego 2024 r.

Główne cele proponowanej zmiany

- Wzmocnienie i ustabilizowanie finansów JST
- Oparcie zasilenia finansowego JST na dochodach własnych wynikających z bazy podatkowej PIT i CIT
- Obiektywne i algorytmiczne naliczanie środków finansowych dla każdej JST
- Uelastycznienie systemu oraz ograniczenie rozbudowanego przepływu środków pomiędzy budżetem państwa a JST
- Zwiększenie wpływu Strony Samorządowej na podział środków dla JST

Propozycje zmian w dochodach podatkowych z tytułu udziału w PIT i CIT

Wariant I (rekomendowany)

Dochody z PIT i CIT - zmiana podstawy naliczania dochodów

Ustalanie dochodów JST z tytułu udziału w PIT i CIT jako % od dochodów podatników

Dane z zeznań:

- 1) przychód
- 2) koszty uzyskania przychodów
- 3) **dochód**
- 4) strata
- 5) dochody (przychody) wolne/zwolnione od podatku
- 6) odliczenia od dochodu
- 7) odliczenia od podstawy opodatkowania
- 8) odliczenia od podatku
- 9) **podatek należny**

Efekt:

- uniezależnienie dochodów z PIT i CIT od zmian w systemie podatkowym
- im większe dochody podatników na terenie danej jednostki tym wyższe dochody z PIT
 - stabilizacja dochodów

W PIT ustalonym jako % od dochodów podatników
uwzględnione będą również przychody z ryczaftu

Wariant II

Dochody PIT i CIT ustalane wg obecnych zasad oraz modyfikacja tzw. reguły stabilizującej

Modyfikacja reguły:

- ustalanie reguły oddzielnie dla dochodów z PIT-u i CIT-u;
- urealnienie (podwyższenie) kwoty referencyjnej

Efekt:

zabezpieczenie JST przed znacznymi
spadkami zarówno w zakresie
dochodów z PIT-u, jak i dochodów z
CIT-u

Wariant III

Dochody PIT i CIT ustalane od bieżących wpływów

Brak reguły stabilizującej

Efekt:

- dochody wyższe albo niższe w zależności od bieżących wpływów
- brak zabezpieczenia dochodów JST przed zmianami w systemie podatkowym

Finansowanie JST – potrzeby finansowe

➤ naliczanie potrzeb finansowych

- wyrównawczych
 - rozwojowych
 - oświatowych
 - ekologicznych

➤ zapewnienie finansowania tych potrzeb

Wydzielenie miast na prawach powiatu

W celu bardziej precyzyjnego finansowania JST, ustalania potrzeb finansowych, proponuje się wydzielenie kategorii:

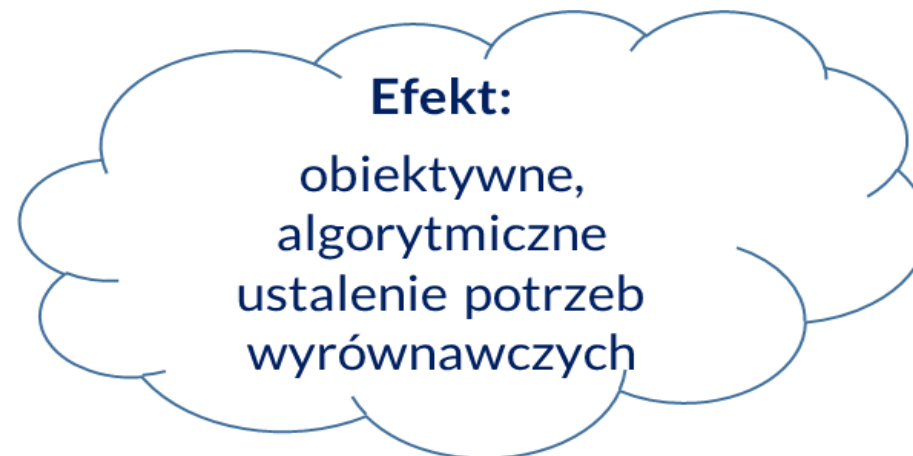

Potrzeby wyrównawcze

Potrzeby wyrównawcze ustalane na podstawie dochodów podatkowych oraz potrzeb wydatkowych

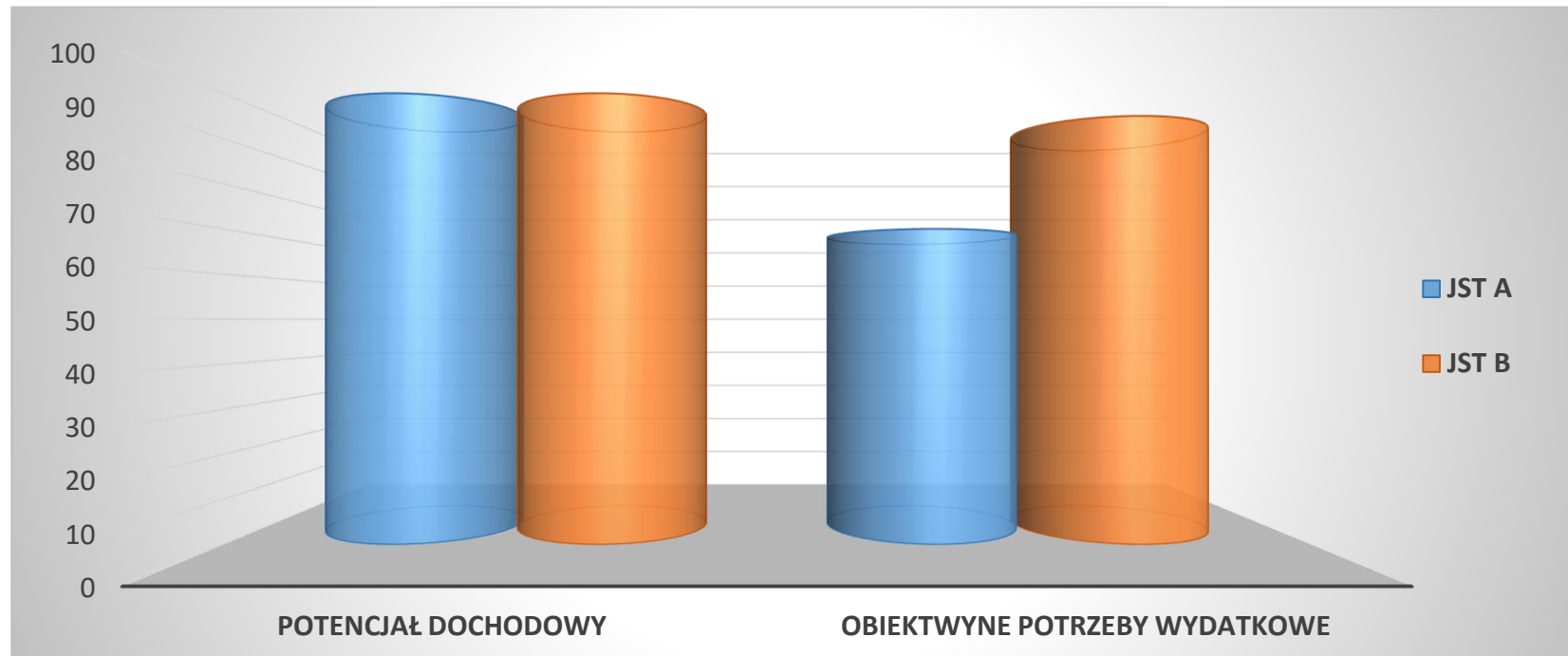
Potrzeby wydatkowe* → skorygowana liczba mieszkańców

Poziom zamożności dochodowej JST podstawą do ustalenia kwot potrzeb wyrównawczych: dodatnich - dla mniej zamożnych JST i ujemnych - dla ponadprzeciętnie zamożnych JST.

* wg sposobu opartego na metodzie Banku Światowego

Potrzeby wydatkowe a zamożność JST

Potencjał dochodowy JST A = Potencjał dochodowy JST B
Potrzeby wydatkowe JST A < potrzeby wydatkowe JST B

$$\text{Potencjał dochodowy} = \frac{\text{dochody podatkowe}}{\text{liczba mieszkańców}}$$

Uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb wydatkowych

1

Identyfikacja głównych obszarów zadań stanowiących największą część wydatków bieżących (netto) budżetów JST

2

Dokonanie wyboru obiektywnych determinantów mogących wpływać na zróżnicowanie wielkości wydatków bieżących (netto) JST

3

Badanie korelacji między wybranymi determinantami a wydatkami JST w wybranych obszarach

4

Obliczenie liczby mieszkańców przeliczeniowych z wykorzystaniem indeksu potrzeb wydatkowych

Uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb wydatkowych

Właściwości,
jakie powinny
spełniać
determinanty

- *mierzalność za pomocą danych statystycznych*
- *niepodatność na manipulacje*
- *nie mogą zniechęcać do skutecznej polityki rozwoju, racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi*

Potrzeby wyrównawcze – obszary wydatkowe i determinanty

Kategoria JST	Obszar wydatkowy	Udział danego obszaru wydatkowego w wydatkach bieżących (netto) ogółem	Determinanta dla danego obszaru wydatkowego
GMINY	Administracja	24,06%	Liczba ludności skorygowana wskaźnikiem przeciętnego wynagrodzenia
	Oświata i wychowanie przedszkola	18,57%	Liczba dzieci w przedszkolach
	Oświata i wychowanie szkoły	16,81%	Liczba oddziałów w szkołach
	Pomoc społeczna	11,33%	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej ogółem
	Gospodarka komunalna	7,64%	Odpady zebrane w ciągu roku [t]
	Kultura	6,59%	Liczba ludności
	Transport	6,47%	Liczba ludność w wieku 20-64
	pozostałe	8,53%	Liczba ludności
POWIATY	Administracja	38,66%	Liczba ludności skorygowana wskaźnikiem przeciętnego wynagrodzenia
	Pomoc społeczna	24,98%	Rodziny zastępcze; Liczba bezrobotnych
	Transport	14,98%	Drogi powiatowe o nawierzchni twardej; Ludność w wieku 20-64
	Oświata i wychowanie - szkoły	14,49%	Liczba oddziałów w szkołach
	pozostałe	6,89%	Liczba ludności
MIASTA NA PRAWACH POW.	Transport	19,00%	Pracujący ogółem
	Oświata i wychowanie -	16,38%	Liczba dzieci w przedszkolach
	Oświata i wychowanie - szkoły	14,87%	Oddziały w szkołach podstawowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych
	Pomoc społeczna	14,86%	Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej (łącznie z filiami)
	Administracja	14,78%	Liczba ludności skorygowana wskaźnikiem przeciętnego wynagrodzenia
	Gospodarka komunalna	6,14%	Powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych i zieleńców w gestii JST
	Kultura	6,09%	Liczba ludności
	pozostałe	7,88%	Liczba ludności
WOJEWÓDZTWA	Transport	34,39%	Długość dróg wojewodzkich, liczba pasażerów
	Administracja	21,86%	Liczba ludności skorygowana wskaźnikiem przeciętnego wynagrodzenia
	Kultura	16,43%	Liczba ludności
	Pomoc społeczna	8,77%	Liczba bezrobotnych
	Ochrona zdrowia	6,37%	Liczba łóżek w szpitalach ogółem
	pozostałe	12,18%	Liczba ludności

- Rozważane jest by Strona Samorządowa mogła zaproponować inne proporcje udziału obszarów wydatkowych, wskazując priorytetowe obszary realizacji zadań publicznym w danym roku i tym samym zwiększyć pulę środków rozdzielaną na dany obszar

Potrzeby rozwojowe

Możliwość wspierania rozwoju poszczególnych kategorii JST

- Podział potrzeb rozwojowych wg ustalonego algorytmu
- Wzrost globalnej kwoty potrzeb rozwojowych – wspieranie rozwoju a nie wyrównywanie dochodów

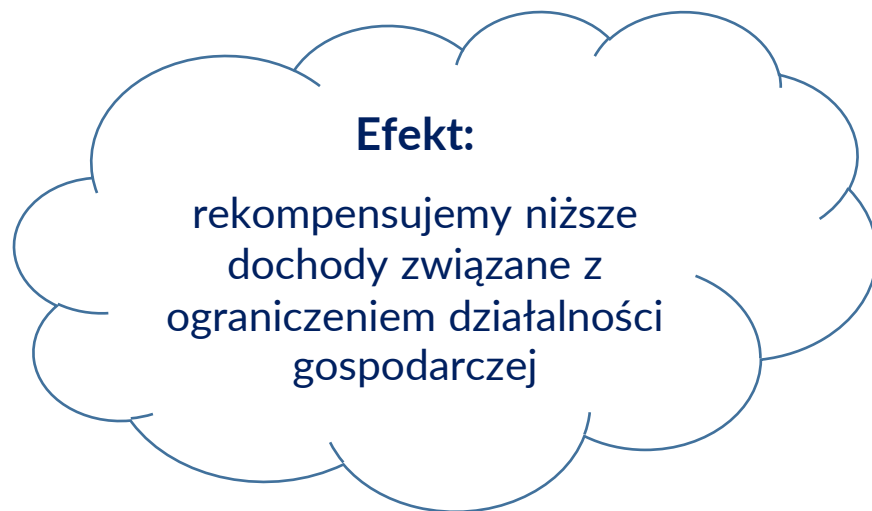
W przepisach zachowana zostanie możliwość zwiększenia decyzją Rady Ministrów wsparcia potrzeb rozwojowych na dany rok budżetowy JST (dla poszczególnych kategorii JST a nie jedynie dla wszystkich JST) oraz dodana będzie możliwość ustalenia ze Stroną Samorządową priorytetowo traktowanych obszarów inwestycji

Potrzeby oświatowe

Potrzeby ekologiczne

Ustalane wobec JST, na terenie których znajdują się formy ochrony przyrody takie jak: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000.

Rekompensaty ograniczyłyby bariery w tworzeniu i rozwoju obszarów chronionych w Polsce i wpłynęłyby pozytywnie na zmianę podejścia mieszkańców i samych JST do nowych obszarów chronionych, co sprzyjałoby zrównoważonemu rozwojowi kraju.

Potrzeby finansowe - przykład

W przypadku zamożnych gmin (o potencjale dochodowym znacznie powyżej średniej) może wystąpić wartość ujemna

1	Potrzeby wyrównawcze	=	400 zł
2	Potrzeby oświatowe	=	600 zł
3	Potrzeby rozwojowe	=	150 zł
4	Potrzeby ekologiczne	=	50 zł
<hr/>			
Σ	Potrzeby finansowe	=	1200 zł

1	Potrzeby wyrównawcze	=	-100 zł
2	Potrzeby oświatowe	=	600 zł
3	Potrzeby rozwojowe	=	150 zł
4	Potrzeby ekologiczne	=	50 zł
<hr/>			
Σ	Potrzeby finansowe	=	700 zł

Transfery do JST

Wariant I (dla I i II wariantu w zakresie ustalania PIT i CIT):

Potrzeby finansowe zabezpieczane dodatkowym udziałem w PIT i CIT ustalonym indywidualnie dla każdej JST.

Wariant II (dla wszystkich wariantów w zakresie ustalania PIT i CIT):

Potrzeby finansowe zabezpieczane w formie subwencji ogólnej z budżetu państwa. W przypadku zamożnych JST, subwencja pomniejszana o „wpłaty” (tzw. nettowanie subwencji).

Zmiany w dochodach JST

Założenie:
w nowym systemie **każdy samorząd**
otrzyma **wyższe dochody niż obecnie**

Dziękuję za uwagę

